

Ivan PEKLIĆ

Krvavi sabor u Križevcima (1937.)

1. Društveno političke prilike u Hrvatskoj krajem 14. stoljeća

1.a. Smrt Ludovika i početak borbe hrvatskih velikaša

Prekretnicu u borbi hrvatskih velikaša protiv dvora predstavlja smrt Ludovika I. 1382. godine. Na vlast je došla njegova kći Marija. U historiografiji postoji mišljenje da je dolazak žene na vlast bio glavni uzrok pobune. Međutim, smatram da su postojali i mnogi drugi društveno-politički i gospodarski uzroci, a činjenica da je na vlast došla žena, iako prvi put u hrvatskoj povijesti, samo je vješto korištena od pobunjenika kao izgovor za neposluh prema Kruni. Toj situaciji svakako je pridonio dvor jer su dvije kraljice, starija Elizabeta i mlada Marija, ponekad donosile kontradiktorne odluke u isto vrijeme. Ovu situaciju još više komplicira Karlo Drački, rođak Ludovikov, koji također pretendira na prijestolje. Prvi otpor novoj kraljici pružio je bosanski kralj Stjepan Tvrtko. On je pridobio priora Vranskog, ali ne i grad Zadar koji je ostao vjeran kraljici. Iz Hrvatske za mladu kraljicu stižu sve nepovoljnije vijesti. Da bi smirila situaciju, smijenila je hrvatsko-dalmatinskoga bana Mirka Bubeka i postavila Stjepana Lackovića od Čakovca. Da bi umirila Hrvate, naumila je sama poći među njih i to, prije svega, u dalmatinske gradove koje je želio osvojiti Stjepan Tvrtko, što je podržavala Venecija misleći da je on lakši protivnik od Ugarske.¹ O pohodu kraljice u Dalmaciju imamo izvještaj Paulija de Paula, tadašnjeg upravitelja grada Zadra: "Prvog kolovoza pristao je u Zadru ban, to jest gospodin Stjepan Lacković. 24. listopada iste godine doplovile su u Zadar gospoda Elizabeta, starija ugarska kraljica, gospoda Marija, mlada kraljica, te njezina sestra gospoda Draga (tj. Hedviga) s ostalim

crkvenim velikodostojanstvenicima i barunima i to s pečujskim biskupom kardinalom... te Henrikom Lackovićem i mnogim drugima."² Na vijest o dolasku kraljice, Ivan od Paližne podigne bunu. Međutim, pobuna je bila kratkog daha, o čemu također svjedoči spomenuti Pauli de Paulo: "Dana 28. listopada iste godine predala se utvrda Vrana koja se nešto ranije pobunila po zapovijedi Ivana Paližne, nekadašnjeg vranskog priora."³

No Tvrtkov utjecaj u Hrvatskoj sve je više jačao i zadatak da s njim pregovara dobio je Nikola Gorjanski, čovjek u kojeg je kraljica imala najviše povjerenja na dvoru i koji je zapravo vodio cjelokupnu dvorsku politiku. Tvrtko i Gorjanski su 28. ožujka 1385. potpisali savez kojim se Tvrtko zaklinje na vjernost Elizabeti i Mariji, a one su njemu za uzvrat dale pravo na Kotor, koji je on i prisvojio. Elizabeta je bila željna vlasti i zato je nastojala se osloboditi mogućega pretendenta na prijestolje, Žigmunda Luxemburškoga, vjerenika svoje kćeri Marije. To je pokušala izvesti ugovorivši ženidbu između Marije i Ljudevita Orleanskoga, brata francuskoga kralja. Međutim, od ženidbe nije bilo ništa jer je Žigmund to uspio spriječiti. Elizabeta si je time stvorila nove neprijatelje: Žigmundova brata Vaclava, kralja Češke, Karla II. Dračkoga i papu Urbana VI. To nije bila jedina Elizabetina nepromišljenost. Ona je jednim plemićima oduzimala, a drugim davala posjede bez ikakvoga razloga. Na čelo nezadovoljnika u Hrvatskoj stala su braća Horvat, osobito Nikola Szeczy, nekada ban hrvatski, Nikola Zambó, dvorski blagajnik i Stjepan Lacković. Nezadovoljnici su našli svoga kandidata za prijestolje, Karla II. Dračkoga, misleći time riješiti još jedan problem, a to je Venecija čiji bi se utjecaj znatno smanjio spajanjem jadranske i napuljske obale.

Da bi uredila stvari, kraljica saziva sabor u Požegi na kojem se izmirila s pobinjenicima.

¹ F. Šišić, Hrvoje Vukčić Hrvatinić i njegovo doba, Zagreb, 1902., str. 23-25

² A.B. Krčelić, Povijest Stolne crkve zagrebačke, Zagreb, 1994., str. 165

³ A. Baltazar Krčelić, Povijest Stolne crkve zagrebačke, Zagreb, 1994., str. 165

Pobunjenici pozvaše ostale velikaše "... da pošto su kraljica Elizabeta i Marija zajedno s barunima i prelatima izravnale razmirice, što su do sada opstojale između njih i članova lige, neka od sada vazda budu na pomoć spomenutim kraljicama u svim poslovima, a u prvom redu kod obrane državnih granica."⁴

1.b. Zamah protudravskog pokreta u Hrvatskoj

Primirje je bilo kratkog vijeka i delegacija hrvatskih velikaša odlazi u Napulj ne bi li Karla Dračkoga nagovorili da preuzme hrvatsko prijestolje. Dana 14. rujna ukrao se Karlo Drački na brod i stigao do Senja gdje je srdačno dočekan, osobito od Kaptola. Kraljice su bile tada zabavljene pitanjem kako se riješiti Žigmunda. Žigmund, međutim, vojnom osvaja Češku, a kraljice se brže-bolje prijatelje sa Žigmundom, dok se Marija s njime i vjenčala. Karlo Drački krenuo je iz Zagreba put Budima gdje su ga kraljice srdačno dočekale. Pristalice Karla pođu Mariji s nakanom da se odrekne prijestolja. Stješnjene novonastalom situacijom, kraljice se odreknu vlasti, a Karlo se 31. prosinca u Stolnom Biogradu okruni za kralja. No, stvari su se dalje za Karla razvijale vrlo nepovoljno. Došavši na vlast, on je morao oduzeti posjede koje su nezakonito stekli velikaši nakon Ludvikove smrti, što mu je stvorilo dosta neprijatelja. Kraljice su 7. veljače pozvale Karla na razgovor te ga pritom umorile. Ovaj je događaj izazvao još veću pobunu u Hrvatskoj kojoj se tada pridružio i Tvrtko. Formalni sporazum sklopljen je 12. svibnja 1386., ali pobuna se nastavlja. Kraljice su mislile da će spriječiti pobunu ako pođu u Hrvatsku. To je bila kriva procjena, jer na putu prema Gorjanu njihova pratnja je pobjegla od hrvatskih velikaša, a one su odvedene u zatvor. Elizabeta je u zatvoru umrla (ili je umorena).

Hrvatski velikaši (biskup Pavao i Ivan od Paližne) odlaze u Napulj gdje Ladislavu Napuljskom (sinu Karlovom) nude kraljevstvo što ovaj i prihvaća. Žigmund ne miruje, nego organizira vojsku za gušenje pobune u Hrvatskoj. Žigmundovom uspjehu pridonijeli su i hrvatski velikaši koji se između sebe

bore. Interesantna je, npr., borba između Kaptola i Gradeca. Kaptol je pristajao uz Ladislava Napuljskoga, a Gradec uz Mariju i Žigmunda. 31. ožujka okrunjen je Žigmund za hrvatskoga kralja u Stolnom Biogradu. Već nakon četiri dana Žigmund se obraća Hrvatima:

*"Žigmund, božjom milosti kralj Ugarske, Dalmacije i Hrvatske itd., markez brandenberški, svim vjernim plemićima i drugoga staleža stanovnicima, koji su u našim kraljevinama Dalmaciji i Hrvatskoj, pozdrav i milost."*⁵

No, ovaj proglas nije ustanike pokolebao, nego ih je još više razgnjevio. Braća Horvat sukobila su se s vojskom Nikole Gorjanskog kod Fruške Gore i bili su poraženi pa je cijeli Srijem prešao na stranu Gorjanskog. Ivaniša Horvata spasio je Stjepan Lacković koji ga je uzeo u svoj tabor. U isto vrijeme Žigmund je odlučio osloboditi zarobljene kraljice. Zbog toga je sklopio savez s Mletačkom Republikom koja se obavezala da će svojim brodovljem spriječiti mogući bijeg kraljica u Napulj. Žigmundu je pomoć ponudio i krčki knez Ivan. Ova je vojska navalila na Ivana od Paližne koji je držao kraljice u zatočeništvu. Pritisnut s mora i kopna, Ivan od Paližne bio je primoran pustiti kraljicu Mariju. (U međuvremenu je kraljica Elizabeta umrla, možda i nasilno). Nakon zadržavanja kod krčkog kneza Ivana, kraljica dođe u Zagreb gdje se susretne sa svojim mužem Žigmundom. Tako je Žigmund uspio u lipnju i srpnju 1387. godine ostvariti dva cilja - oslobodio je ženu i djelomično skršio otpor pobunjenika. Međutim, pobuna se u Hrvatskoj nastavlja. Ladislav Horvat pokušava organizirati ustanak u istočnoj Slavoniji. Protiv njega Žigmund šalje vojsku, a Ladislav u borbi pogine. Protiv Žigmunda ponovno se podignu oporavljeni Ivan od Paližne i Ivaniš Horvat. Vojsku je vodio sam Žigmund, a valja spomenuti da je on prije tog pohoda boravio u Križevcima. Pobunjenici su se povukli u Bosnu. Ponovno su prešli Savu u rujnu 1387. godine. Tada je protiv njih Žigmund poslao bana Nikolu Gorjanskoga i velikaša Stjepana Koroda, Kraljevske čete protjerale su ustaničke čete u Bosnu, a mnogi su velikaši zarobljeni i pogubljeni. Kraljica Marija u međuvremenu je oduzela braći Horvat (Pavlu, Ivanišu i pokojnom Ladislavu) posjede, naročito u požeškoj, vukovarskoj i bečkoj županiji te ih darovala Nikoli Gorjanskom. Još jedna

⁴ F. Šišić, nav. dj., str. 38

⁵ F. Šišić, nav. dj., str. 55

opasnost za kraljevski dvor bio je bosanski kralj Stjepan Tvrtko. Po smrti Ludvigovoj on je osvojio Kotor, zatim sklopio ugovor s Dubrovnikom. Godine 1387. osvojio je Tvrtko Ostrovicu i Klis. Sljedeće godine na njegovu stranu prijeđe Trogir. Nova želja Tvrtkova bio je Split. No, Split se odupirao ne želeći pod njegovu vlast. Split je nekoliko puta slao poslanike kralju da ih zaštiti, no kralj je tada imao problema na sjeveru svoje zemlje (Poljska), a i blagajna mu je bila prazna. Napokon se Tvrtku predaju dalmatinski gradovi. Žigmund je za svojega zapovjednika imenovao Ladislava od Lučenca, koji je, zajedno s krčkim knezom Ivanom, pokušao nekoliko puta napasti Ivana od Paližne, ali 1389. bi potučen. Tako je Stjepan Tvrtko sredinom 1390. imao u svojim rukama svu Dalmaciju, osim Zadra. No, njegov uspjeh bijaše kratkotrajan jer je već početkom 1391. godine umro. Da nesreća za hrvatske pobunjenike bude veća, umre i Ivan od Paližne. Nakon smrti Stjepana Tvrtka, u Bosni nastupi feudalna anarhija. Žigmund je malo pozornosti poklanjao Bosni jer je za Napuljskog kralja okrunjen Ladislav. Ladislav imenuje vojvodu Hrvoja Vukčića za bana hrvatsko-dalmatinskoga, dok Ivaniša Horvata učini glavnim namjesnikom u Ugarskoj i Hrvatskoj. Ladislav je također zatražio od sultana da mu pošalje svoju kćer za ženu, ne bi li time pridobio još jednog saveznika protiv Žigmunda. Žigmund 1392. poduzima uspješnu akciju protiv Turaka da uredi prilike kako bi se mogao pozabaviti bosansko-hrvatskim prilikama. Žigmund je povjerio uređenje prilika u Hrvatskoj slavonskom banu Deteriku Bubeku, koji nije polučio nikakav uspjeh. Bubek je smijenjen, a zamijenio ga je Ivan Krčki koji je imao zadatak spriječiti prelazak Zadra na stranu bosanskog vladara Stjepana Dabiše. Polovicom srpnja 1393. dođe do sporazuma u Đakovu između Žigmunda i Stjepana Dabiše. Stjepan se obvezao da će biti vjeran ugarskoj kruni i da neće pomagati hrvatske ustanike. Dabiša je napao grad Omiš te iz njega istjerao slavonskog bana Ivaniša Horvata. Braća Horvat sklonila su se u Dobor. Tada Žigmund polazi s vojskom u Bosnu protiv braće Horvat i Vuka Vukčića. Spalio je Dobor, a braća su u bijegu uhvaćena. Ivaniš je pogubljen u Pečuhu, a biskup Pavle umire vjerojatno negdje u samostanu. Na redu je bilo osvajanje Dalmacije i Hrvatske, gdje je pravi gospodar bio Vuk Vukčić. Bana Ivan Krčkoga, koji se u međuvremenu sprijateljio sa Zadrom, zamijenio je Butko Kurjaković. Žigmund poduzima vojnu i

porazava Vuka Vukčića kod Knina. Time je privremeno ugašena buna velikaša. Žigmundu u međuvremenu umre žena Marija (17.V.1395.). Iste godine 7. rujna umire i Stjepan Dabiša. Žigmund je želio ostvariti svoje pravo prema đakovačkom sporazumu po kojem je on zakoniti nasljednik. U Bosni je postavljena na vlast Jelena Gruba, udovica Dabišina. Riješivši tako brigu oko Bosne, Žigmund se svom snagom pozabavio Turcima.⁶

2. Bitka kod Nikopolja i njezino značenje za borbu hrvatskih velikaša

Na istoku se pojavila nova sila - Turci. Njihovo napredovanje i osvajanje teritorija toliko je progresivno da se time ne može usporediti ni jedna europska država. Od zauzeća Burse (1326.) i Nikodamaje (1328.), tj. utemeljenja osmanske države, nije prošlo ni stotinjak godina, a Turci su se našli na ugarsko-hrvatskoj granici. Turci su na europsko tlo stupili za vrijeme sultana Orhana (r. 1326.) osvojivši Galipolje (1354.). Nakon bitaka na rijeci Marici 1371. i na Kosovu polju (1389.), Turci stupaju na Balkanski poluotok.⁷ U roku od dvadeset pet godina, brutalnom energijom naroda u usponu oni su osvojili ključne gradove i veći dio Anadolije te ovladali obalama morskih tjesnaca što dijele Europu od Azije.⁸ Nakon što je Stjepan Lazarević potpisao vazalni odnos prema Turcima, Žigmund se odlučio na rat i s velikom vojskom provalio u Srbiju te osvojio Barač. Možda je na ovom mjesto zanimljivo spomenuti kako je prikazivan Žigmund kao ličnost.

“Žigmund je bio neozbiljniji državnik nego otac, ali sposobniji i osjetljiviji nego njegov brat. Poput Vjenceslava i on je bio dobro obrazovan i govorio je četiri jezika. Visok, jak i neobično lijep, s dugom i kovrčavom smeđom kosom, bio je inteligentan i dobronamjeran kao vladar, ali predan užicima, ekstravagantan i razbludan, poznat po sablažnjivim ljubavnim aferama. Povijest ga uglavnom poznaje kao cara u kasnijim godinama, ali u ono vrijeme (bitka kod Nikopolja) imao je tek 28 godina i jedva je držao ravnotežu u veoma napetim prilikama.”⁹

Opisuje ga se još kao vrlo srčana, netaktična, plahovita i okrutna u gnjevu. Žigmund je počeo sa

⁶ F. Šišić, nav. dj., str. 55-101, Povijest hrvatskoga naroda, 1925.

⁷ F. Šišić, nav. dj., str. 70-75

⁸ B. W. Tuchman, Daleko zrcalo, sv. 2., str. 251

⁹ B. W. Tuchman, nav. dj., str. 256

skupljanjem vojske protiv Turaka. Njegovu se pozivu odazvala skoro cijela kršćanska Europa (Francuska, Engleska, Njemačka). Izvještaji govore o vrlo različitom broju vojnika od 40.000 do 8.000. S obzirom na mogućnosti prehrane, putovanja kao i na demografsku kartu Europe, skloniji sam mišljenju da se okupio manji broj vojnika. Nakon prijelaza Dunava osvojio je Vidin i Rahovo. Sredinom rujna stigne europska vojska nadomak Nikopoljskom polju. Francuzi se nisu htjeli pridržavati nikakva dogovora, nego su sami napali. Ostala vojska se ovako rasporedila: na desnom krilu Stjepan Lacković, u sredini Nikola Gorjanski, a na lijevom krilu grof Herman Celjski i vojvoda Mirča. Kršćanska vojska doživjela je strahovit poraz. Za poraz su okrivljeni Stjepan Lacković i vojvoda Mirča koji su navodno napustili bojište. No izgleda da je glavni uzrok poraza "raskoš, nemoral, ponos i nesloga" europske vojske.¹⁰

S Nikopoljskoga polja Žigmund je pobjegao lađom niz Dunav. Savezničko brodovlje je krstarilo na ušću rijeke i odvezlo je kralja do Carigrada. Kralj potom brodom odlazi na Rod jer Turci mu jedino na moru nisu ništa mogli. Možemo pretpostaviti da je bila riječ o mletačkim brodovima jer se kraljev poslanik u Veneciji zahvalio za usluge koje su kralju pružile mletačke galije na istoku.¹¹

3. Sabor u Križevcima

Žigmund se ukrcao na zadarsku lađu i krenuo u Modon, gdje stiže 6. prosinca. Nastavlja put za Dubrovnik gdje je dostojno primljen. Smješten je u kneževoj palači i poklonili su mu 2000 dukata te mu je isplaćen redoviti danak dvije godine unaprijed. Prvih dana 1397. Žigmund stiže u Split. U Kninu je bila jedna delegacija poslana iz Zadra na koju se sumnjalo da je sudjelovala u organiziranju ustanka u Hrvatskoj, međutim, vratili su se 2. siječnja kući jer im nije dokazana krivica. Iz toga zaključujemo da se kralj nalazi u Kninu. Napustivši Knin odlazi preko Komića i Topuskog u Križevce gdje je sazvao sabor slavonskog plemstva.¹² O samom saboru imamo dva izvještaja, jedan je onodobni izvještaj zadarskog kroničara Paulosa de Paula:

*"U utorak 20. mjeseca veljače, u Križevcima u kuriji našeg gospodina kralja Sigismunda ubijen je bio Stjepan Lacković sa svojim nećakom od strane ugarskih baruna. Vijest o tome došla je u Zadar 6. dana slijedećeg mjeseca ožujka."*¹³

Ovaj tekst uredio je Šišić koji ističe da u Lacijevom izdanju Spomenara stoji: *"Eodem anno die martis 26. febr."* (iste godine u utorak 26. veljače). Tvrdi da je to pogreška budući da je 26. veljače bio pondjeljak i drugo da se je Žigmund već 2. ožujka, nakon što je potukao Stjepana Vraga, rodaka Lackovića i nakon što je osvojio njegov grad Sušicu (danas Đurđevac), bio s one strane Drave u Zakanyu. Teško da bi se ovo moglo učiniti za tri do četiri dana. Šišić smatra da je u prepisivanju došlo do zamjene nadnevaka 20. i 26. Sljedeći koji spominje događaje u Križevcima jest pisac mađarske povijesti Thuroczy.

"Velika me nevolja pritiskala i toliko me mučilo da nisam odmah poslije njegova povratka vidio težinu osvete nad osobama koje su se ogriješile. Uzimao je gradove od njih i davao ih sebi vjernima. Nije kažnjavao one koji su mu dolazili u susret niti je uskraćivao kraljevsku dobrohotnost onima koji su ga molili. Mislio je da će pokazujući milost ovima, tim lakše uhvatiti one koji su se ogriješili i o njegova kraljevska prava. Kralj je zbog toga hinio i veliku duševnu bol te se na taj način broj njemu vjernih povećavao. Zbog toga je kralj postao sve odvažniji i odlučio sazvati sve (sabor) u grad po imenu Križevce, koji je smješten u Slavoniji. U te dane došlo je veliko mnoštvo plemića pod vodstvom vojvode Stjepana sina Laczka, vođe pobune, koji se uzdao ili u kraljevsku milost ili u čete koje je sa sobom doveo tako mnogobrojne kao i kralj. Tamo je došao s povjerenjem. Kralj je jednog dana u svoj dom pozvao prvake kraljevstva, a s njima i vojvodu Stjepana, prema kojem je postupio kao prema sinu. Iznenada ga je zarobio i odrubio mu glavu. Kada je glas o njegovoj smrti došao do njegovih, ovi su potrčali prema oružju da ga osvete. I bilo bi bez ikakve sumnje došlo do velikog krvoprolića da nije njegovo tijelo bačeno s visoke kuće i tako ukazalo njegovima na teško stanje i da nisu neki, videći takvu strahotu uzviknuli: "Prestanite, jadni, dalje umirati!". Zar ne

¹⁰ B. W. Tuchman, nav. dj., str. 256

¹¹ S. Ljubić, Listine, sv. IV., Zagreb, 1874., str. 398.

¹² F. Šišić, nav. dj., str. 115-116

¹³ Memoriale Pauli de paulo Patritii Iadernisis (1371.-1408.), Zagreb, 1904., str.23

vidite veliku propast onih koji su se dohvatili oružja. Nakon toga se njihov bijes stišao te je svaki od njih pokušao na najsigurniji način pobjeći. Tako je vojvoda Stjepan kažnjen za neizrecive zločine koje je počinio kao povredu kraljevskog dostojanstva. On je, naime, bio optužen da je počinio taj zločin za koji je i osuđen dok je Sigmund poslije bitke kod Nikopolja lutao morima. On je turskom caru Bajazitu poslao glasnike i njegovu je kćer obećao kralju Ladislavu, kojeg je kušao navesti da mu pomogne protiv kralja Sigismunda, ako mu uspije osigurati Bajazidovu kćer za ženu. Na to su mnogobrojne turske čete prodrle u Ugarsku pustošeći krajeve između Save i Drave i tamo pobili mnogo stanovnika. Već su prije toga Turci provalili i u krajeve Ugarske i tamo pustošili po srijemskim gradovima i prouzročili veliku pustoš. Svjedoci govore da su i sada štete na zgradama velike.”¹⁴

Ovdje valja istaknuti još jedan problem, a to je samo mjesto održavanja sabora. Povjesničari obično navode tri moguća mjesta: gradsku sabornicu, kraljevske prostorije i crkvu Sv. Križa. Crkva kao mjesto održavanja sabora ipak je najmanje vjerojatna jer se u crkvi sabori održavaju rijetko i obično su tada povezani s nekom svečanošću, npr. krunjenje

kralja. Valja spomenuti da se crkva Sv. Križa nalazi izvan gradskih zidina. Prema svim izvještajima vidimo da su čete Lackovićeve ostale izvan gradskih zidina, stoga smatram da su prva dva mjesta vjerojatnija kao mjesto saborovanja. Sabor se, međutim nastavio, i donio je sljedeće odluke. Od kralja se traži da potvrdi državna prava za Hrvatsku, Slavoniju i Dalmaciju, određeno je da se opet uspostave prije zanemareni sudovi te su određeni kraljevi povjerenici i to zagrebački biskup Ivan i krbavski knez Butko za Hrvatsku i Dalmaciju sa sjedištem u Kninu, a ban slavonski Detrik Bubek za Slavoniju.¹⁵ Lackoviću i njegovim pristalicama Žigmund je oduzeo posjede i darovao ih svojim pristalicama.¹⁶ Tako je na primjer, imanje Stjepana Lackovića podijelio braći Ivanu i Stjepanu od Kaniže, dok imanje S. Prodavića dodjeljuje Ladislavu od Čorne.¹⁷ Ustanak nezadovoljnika se nastavio. Na čelo ustanka sad dolazi vojvoda Hrvoje Vukčić Hrvatinić. No, porazom Tvrtka II. i Hrvoja 1408. godine nastupiše teški dani za Hrvatsku. Jer već sljedeće godine Ladislav Napuljski, vidjevši da se neće moći održati na vlasti, prodaje Dalmaciju Mlečanima. Možemo reći da time završava razdoblje borbe plemstva protiv dvora.

¹⁴ Thurocy, *Chronica Hungarorum*, str. 241.
(Dokumente je preveo dr. Lj. Plačko)

¹⁵ F. Šišić, nav. dj., str. 241.

¹⁶ *Codex Diplomaticus*, sc, XIII. Zagreb, 1990.

(Na više se mjesta govori o posjedima koje Žigmund daruje velikašima. - Tekstove je preveo D. Balić.)

¹⁷ F. Šišić, nav. dj., str. 122.